

Canlı Vericiden Organ Naklinde Aydınlatılmış Onamın Etik ve Hukuki Açılardan Değerlendirilmesi

Arif Hudai Köken (MD)¹

Önder İlgili (MD., PhD)¹

¹ Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

Amaç: Günümüzde canlı vericilerden, başta böbrek olmak üzere, kısmi akciğer ve kısmi karaciğer nakli her yıl binlerce insan yaşamını kurtarmaktadır. Canlı vericiden organ nakilleri; verici için manevi doyum haricinde doğrudan yarar sağlamaması, önemli riskler barındırması ile diğer tıbbi girişimlerden ayrılan, özgecilik temelli bir girişimdir. Canlı vericiden organ nakillerde aydınlatılmış onam vericilerin özerkliği, refahının korunması, kararın baskılardan uzak olarak verilebilmesi açısından artan bir öneme sahiptir ve bu gerekçelerle araştırmamıza konu olarak seçilmiştir.

Gereç – Yöntem: Canlı vericilerle yürütülen aydınlatılmış onam süreci tıp etiği alanında çalışılmış bir konu olup, bu konuda gerek eğitim gerekse klavuzlar yolu ile uygulamaların en iyi biçimde sürdürülmesine çaba harcanmaktadır. Bu fenomen hukuk alanında da uygulamaları düzenleyecek metinler oluşturulması, geliştirilmesi ve sorumluluklar ile ilgili yargı süreçleri üzerinden ele alınmaktadır. Araştırmamızda ülkemiz hukuk alanının canlı vericilerle yürütülen aydınlatılmış onam sürecine ilişkin güncel metinler; basılmış olan telif eserler, konuya ilişkin akademik makalelerden seçilerek ve resmi internet sayfaları üzerinden güncel değişiklikleri de kapsayacak biçimde incelenmiştir. Etik alanında konuya ilişkin temel argümanlar ve güncel tartışmalar çalışmamızda bulgularımızın değerlendirilmesine temel olacak kapsamda hazıranmıştır.

Bulgular: Türk hukuk sisteminde canlı vericiden organ nakillerini düzenleyen güncel mevzuat saptanarak en sade biçimde aktarılmıştır. Canlı vericiden organ nakillerinde aydınlatılmış onam süreci ile ilgili değerlendirmelere zemin oluşturmak üzere ilgili temel etik argümanlar kapsamlı biçimde sunulmuştur.

Tartışma: Canlı vericiden organ nakillerinde aydınlatılmış onamın güncel uygulamasında karşılaşılan özgecilik ve onamın gönüllüğünü zedeleyebilecek etmenler, eşlerin ve ailelerin onam sürecindeki yeri, çapraz nakillerde yaşanabilecek güçlükler gibi konulara hukuki ve etik açıdan yansımalar yapılmış ve değerlendirmeler paylaşılmıştır.

Sonuç: Hukuki açıdan gri alanlara dair eleştiriler, çözüm önerileri, etik farkındalık ve eğitim ihtiyaçları paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Organ Nakli, Canlı Verici, Aydınlatılmış Onam

Yazışmadan Sorumlu Yazar

Arş.Gör. Dr. Arif Hüdai Köken (MD)

Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

Adres: Hacettepe Üniversitesi, Sıhhiye Kampüsü Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, 06100, Sıhhiye, Altındağ, ANKARA

E-Posta: arifhudaikoken@hotmail.com

Cep tel: 0507 944 88 05